

Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw

Bos doet Leven

Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw

Geraardsbergsesteenweg 267

9090 Gontrode (Melle)

☎09/264.90.50 • info@vbv.be • www.vbv.be

Bosbarometer 2009

www.vbv.be/bosbarometer/

Voor u ligt de derde Bosbarometer van de **Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV)**. Als enige Vlaamse milieuvereniging zetten wij ons dagelijks in voor bosbehoud en meer en beter bos in Vlaanderen. Aan de hand van een aantal meetbare indicatoren houden wij de vinger aan de pols van het Vlaamse bosbeleid. De indicatoren van deze Bosbarometer reflecteren onze hoofddoelstellingen en worden als volgt weergegeven:

- **Bosbehoud:** bosoppervlakte, zonevreemde bossen, ontbossingen en boscompensatie, behoud van bossen wereldwijd;
- **Bosuitbreiding:** afbakening bosuitbreidingsgebied conform het RSV en effectieve bosuitbreiding op het terrein;
- **Multifunctioneel bosgebruik:** stadsrandbossen voor een leefbare stedelijke omgeving, bosrecreatie, duurzaam bosbeheer, bossen voor ecologische en wetenschappelijke functie, economische bosfunctie;
- **Bossen in de wereld:** evolutie van de bosoppervlakte wereldwijd; investeringen van de Vlaamse overheid in tropisch bos(behoud).

Voor iedere indicator vindt u in onze Bosbarometer een stand van zaken, de opmerkelijkste trends van 2008 en 2009 en het standpunt van VBV hierover.

Samenvatting

Met de Bosbarometer houdt de VBV aan de hand van een aantal meetbare indicatoren de vinger aan de pols van het Vlaamse bosbeleid. Hier en daar zijn er redenen tot tevredenheid maar ook en vooral deden we bevindingen die bij ons tot zeer grote bezorgdheid leidden. Zo blijkt bv. dat ondanks jaren van lippendienst aan het bosbehoud en de bosuitbreiding de groei aan bos in Vlaanderen verder stagneert. Uit de officiële cijfers blijkt zelfs dat de trend in bosoppervlakte in 2008 opnieuw negatief wordt...

- Na de positieve tendens, voelbaar sinds de invoering van de ontbossingsstop en boscompensatie, **stagneert de netto-balans van bosoppervlakte verder. In 2008 werd er – volgens de officiële cijfers - 156 hectare met vergunning ontbost terwijl er amper 152 hectare bos is bijgekomen. Voor het eerst sinds lang zijn we dus opnieuw een netto ontbopper!** De doelstelling van 769 hectare netto-bosuitbreiding per jaar halen we voor het zoveelste jaar op rij al helemaal niet. **VBV vreest dat de balans nog veel negatiever is dan blijkt uit deze cijfers**, aangezien het hier enkel gaat om de vergunde ontbossingen. Illegale ontbossingen en administratieve vertragingen zorgen ervoor dat de oppervlakte ontbossingen ongetwijfeld nog een pak hoger lag in 2008. Een (schrane) troost: op basis van de officiële cijfers blijkt dat de oppervlakte vergunde ontbossingen de laagste was sinds 2001...
- In het **Verzameldecreet van 2008 werd een opening gemaakt om het Boscompensatiefonds te activeren**. In Vlaanderen is men - wanneer men ontbost - immers verplicht om dit te compenseren: dat kan op het terrein, maar vele mensen doen dit ook door een bedrag in het zgn. Boscompensatiefonds te storten. Dat fonds blijft echter grotendeels ongebruikt, omdat de randvoorwaarden voor aanwending van deze centen te strikt zijn. **VBV hoopt dat deze beslissing zo snel mogelijk operationeel wordt gemaakt via een uitvoeringsbesluit**, zodat ook privé-personen, organisaties en lokale overheden gebruik kunnen maken van deze gelden. Op deze wijze kan dit fonds (**waarin momenteel maar liefst 6.019.600 € zit beschikbaar voor nieuwe aankopen van te bebossen gronden**) eindelijk zijn doel dienen: werk maken van effectieve boscompensatie op het terrein.
- VBV stelt vast dat – nog steeds - maar liefst **31% van de totale bosoppervlakte zonevreemd is**. Deze bossen – die niet in een groene bestemming liggen – kunnen vrij eenvoudig ontbost worden. Vooral de **8.174 hectare bossen in de harde bestemmingen** (bv. woon- en industriegebied) **zijn zeer sterk bedreigd**. Nochtans is uit onderzoek gebleken dat ongeveer de helft van de zonevreemde bossen als waardevol tot zeer waardevol kan beschouwd worden, en dat hun verdwijnen eigenlijk niet kán gecompenseerd worden... Je kan de kapping van deze waardevolle bossen vergelijken met de sloop van een historisch gebouw, zoals het Gravensteen in Gent, om plaats te maken voor een parkeergarage: ondenkbaar toch?
- De nieuwe Vlaamse Regering heeft zich geëngageerd tot het in kaart brengen van de zonevreemde bossen en deze te herbestemmen waar dat nuttig en mogelijk is. VBV juicht dit engagement uiteraard van harte toe: op deze wijze gaat de Vlaamse overheid de strijd aan

met één van de belangrijkste knelpunten van ons bosbeleid. Met haar **Reddingsplan Zonevreemde Bossen** brengt VBV bovendien constructieve en financieel haalbare oplossingen aan voor het behoud van de meest waardevolle zonevreemde bossen in Vlaanderen.

- 2007 was de deadline voor het uitvoeren van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, waarin ook de realisatie van 13.664 hectare bijkomende bossen was opgenomen. Momenteel is er echter slechts 4.000 hectare bijkomend bos gerealiseerd, wat overeenkomt met amper 29 % van de doelstelling. In 2008 viel er weinig beterschap waar te nemen: hoewel er sinds 2008 opnieuw subsidies voorzien zijn voor het bebossen van landbouwgronden worden er steeds minder dossiers positief geadviseerd. Eens te meer stelt VBV vast dat een **beter op elkaar afgestemd en vereenvoudigd vergunnings- en adviesverleningsbeleid zeer dringend aan de orde is!**
- De **recreatieve functie** van bossen zal in het druk bevolkte Vlaanderen steeds belangrijker worden. VBV stelt tevreden vast dat dit ook voor de overheid een belangrijke bekommernis is: zowel in het Pact 2020 als in de Regeerverklaring staat **dat “minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden over een stadsbos beschikt of er één heeft opgestart”**. VBV hoopt ten stelligste dat deze doelstelling volledig waargemaakt wordt. Op het terrein zullen nog zware inspanningen geleverd moeten worden **om dit erg ambitieuze plan te realiseren. Hierbij stelt VBV haar uitgebreide expertise graag ter beschikking:** concrete voorstellen en de opstart en realisatie van een groot aantal van deze projecten zullen immers **reeds binnen deze legislatuur aangevat moeten worden.**
- Ook **op het speelzonefront en de toegankelijkheid van bossen** blikt VBV tevreden terug: in 2008 werd **190 hectare bijkomende speelzones in bossen aangeduid** wat de totale oppervlakte speelzones in bossen op 2.279 hectare brengt! Het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de toegankelijkheid van bossen en natuurreservaten vindt VBV een andere mooie stap voorwaarts.
- VBV is verheugd vast te stellen dat de laatste jaren heel wat inspanningen geleverd zijn om **duurzaam bosbeheer** ingang te doen vinden binnen het Vlaamse bosbeheer. Het aantal bosbeheerplannen zit in de lift alsook de oppervlakte FSC-gecertificeerde bossen. **In 2008 kregen 1.090 hectare bos het FSC certificaat.** Bij de start van de Week van het Bos 2009 is het aanbod inlands gelabeld hout nog steviger uitgebreid: **11.605 hectare bos heeft momenteel het FSC-certificaat.**
- Tenslotte moeten we vaststellen dat de Vlaamse Overheid vasthoudt aan haar inperking van de budgetten voor het promoten van duurzaam bosbeheer in de tropen. **Een gemiste kans, want het behoud van de bossen in de tropen is een heel belangrijk, goedkoop en efficiënt instrument in de strijd tegen klimaatsverandering.** Temeer daar de ontbossing wereldwijd blijft verder denderen aan een misselijkmakend tempo (**jaarlijks worden (afhankelijk van de bron) 7 tot 13 miljoen hectare natuurlijke bossen vernield, dit zijn 19 tot 36 voetbalvelden per minuut**), ondanks de aandacht die men nu ook in het kader van de klimaatonderhandelingen aan internationaal bosbehoud bewijst.

Bosbehoud

Bosoppervlakte

Jaar na jaar blijft Vlaanderen één van de minst beboste regio's in West-Europa. Volgens berekeningen van VBV bedroeg de totale bosoppervlakte eind 2008, **147.668 ha**, dit betekent een **bosindex van slechts 10,9%**. In vergelijking met andere dichtbevolkte economische topregio's maken we een **bijzonder slechte beurt wat bosoppervlakte betreft**. Vergelijkbare economische topregio's zoals de Parijse omgeving, Groot Londen of Nordrhein-Westfalen doen het systematisch beter dan Vlaanderen op vlak van bosoppervlakte. In het Pact 2020 heeft Vlaanderen bijkomend de ambitie kenbaar gemaakt om tegen 2020 tot de ecologische topregio's te behoren. De ons omringende economische topregio's bewijzen dat het echt wel kan, maar bij ons is er dus nog héél veel werk aan de winkel!

Zonevreemde bossen

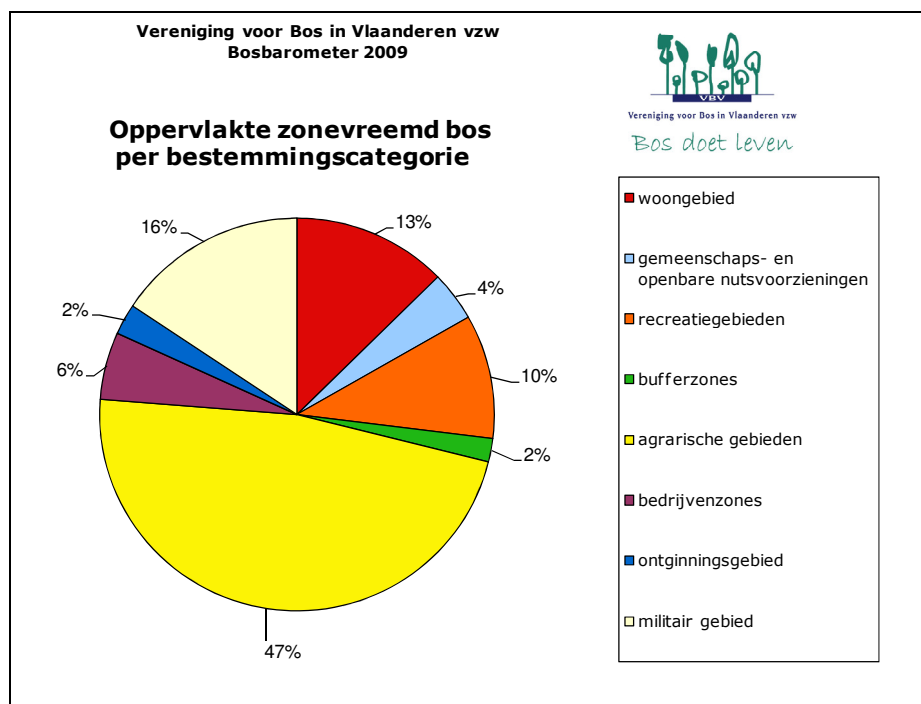
31% van de totale Vlaamse bosoppervlakte is zonevreemd: **45.926 ha** vaak ecologisch zeer waardevol bos in Vlaanderen heeft geen groene bestemming in de ruimtelijke plannen en is dus de facto sterk bedreigd.

Zijn die zonevreemde bossen dan echt zo bedreigd? Toch wel: dankzij de ontbossingsstop, ingevoerd eind 1999 in het Bosdecreet, kan men niet zomaar meer ontbossen maar er zijn heel wat uitzonderingen op deze regel: voor werken van algemeen belang, voor werken in woon- of industriegebied of daarmee gelijk gestelde bestemmingen en voor werken in vergunde verkavelingen mag er nog ontbost worden mits een stedenbouwkundige vergunning. In andere gevallen kan steeds een ontheffing van het ontbossingsverbod bij de minister aangevraagd worden.

Het komt er in de praktijk op neer **dat alle bossen in industrie- en woongebied, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen, dienstverleningsgebieden, ontginningsgebieden, bufferzones, militaire gebieden en agrarische gebieden in feite eenvoudig ontbost kunnen worden**.

De **dreiging op ontbossing is** echter duidelijk **het grootst in de woon- en industriegebieden waarin zich 8.174 ha (zonevreemd) bos** bevindt. Dat deze bedreiging reëel is, blijkt uit het feit dat er de voorbije jaren **jaarlijks ongeveer 226 ha bos in deze bestemmingen met stedenbouwkundige vergunning verloren ging**. In totaal werd in Vlaanderen tussen 2001 en begin 2009 voor maar liefst 1.809,71 ha een ontbossingsvergunning verleend in 7.645 dossiers. **Dit type zonevreemd bos vormt dus het échte ontbossingsprobleem in Vlaanderen**. Amper in 278 dossiers werd een ontbossingsvergunning geweigerd. Een belangrijke kanttekening: het gaat hier om bij het bosbeleid gekende ontbossingen: illegale ontbossingen en administratieve vertragingen zorgen ervoor dat de oppervlakte ontbossingen ongetwijfeld nog een pak hoger ligt.

Dus ja, de zonevreemde bossen zijn zeer bedreigd.

Figuur 1. Oppervlakte zonevreemd bos per bestemmingscategorie

VBV juicht het engagement van de nieuwe Vlaamse Regering om oplossingen te zoeken voor de zonevrije bossen dan ook ten eerste toe. De problematiek van de zonevrije bossen is al jaren een prioriteit voor de Vereniging voor Bos in Vlaanderen en hier formuleren we dan ook het kader waarbinnen o.i. de problematiek van de zonevrije bossen kan opgelost worden.

De oplossing is onderworpen aan de vier volgende basisvoorwaarden:

- 1. Prioriteitsbepaling met focus op integrale bescherming van de meest waardevolle zonevrije bossen.** De ontbossing van de ecologisch echt waardevolle bossen is immers onmogelijk te compenseren: het kan vergeleken worden met het slopen van een eeuwenoud monument, om plaats te maken voor een parkeergarage, en dit moet dus ten allen tijde vermeden worden. Het INBO heeft hier in 2003 een zeer adequate criteriaset voor uitgewerkt, waaruit gebleken is dat ongeveer **de helft van alle zonevrije bossen als waardevol tot zeer waardevol** te beschouwen is.
- 2. Ontbossing van – minder waardevolle - zonevrije bossen wordt onlosmakelijk gelinkt aan effectieve compensatiebebossing.** Dit vereist een flexibilisering van de regelgeving m.b.t. bebossingsvergunningen, wat o.m. aanpassingen aan het Veldwetboek, de Pachtwetgeving, en/of het afsprakenprotocol tussen de verschillende adviesverlenende Vlaamse overheden impliceert. Ook i.h.k.v. administratieve vereenvoudiging is deze regelgeving overigens dringend aan verbetering toe. De laatste jaren moeten wij maar al te vaak met lede ogen toezien hoe de bebossingspogingen van de ene overheid gefnuikt worden door een 'non-vergunningenbeleid' van een andere overheid. In sommige regio's, zoals in belangrijke delen van Vlaams-Brabant, Antwerpen en West-Vlaanderen, wordt bijna elk bosuitbreidingsinitiatief systematisch geblokkeerd doordat andere overheden (gemeentelijk of Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling). Dit getuigt uiteraard niet van degelijk bestuur, noch van respect voor de politieke beslissingen die aan de grondslag liggen van deze bosuitbreidingsinitiatieven. Er

- moet dan ook dringend werk gemaakt worden van een regelgevend kader dat het toekennen voor bebossingsvergunningen sterk versoepelt.
3. VBV is uiteraard niet blind voor het zeer betekenisvolle prijskaartje dat vasthangt aan de regularisering van zonevreemde bossen, zeker die in de echt harde bestemmingen. We geloven echter dat er ter **financiering van deze regularisaties** instrumenten bestaan of in het leven kunnen worden geroepen, die toelaten dit op een maatschappelijk aanvaardbare manier uit te voeren:
    - a. **Groene verkavelingsvoorwaarden** bij het toekennen van stedenbouwkundige vergunningen/verkavelingsvergunningen
    - b. **Publiek-Private Samenwerking** door middel van een Project "RED(D) de Zonevreemde Bossen"
    - c. **Planbaten**- koppelen aan planschadesysteem
    - d. **Erfpachten en beheerovereenkomsten** met eigenaars van zonevreemde bossen
  4. Ten slotte: de regularisatie van de zonevreemde bossen is een proces dat parallel verloopt met de in het RSV voorziene planologische bosuitbreiding: het kan niet zijn dat oplossingen voor zonevreemde bossen (m.a.w. omzetting naar groene bestemmingen) worden beschouwd als een bijdrage tot de voorziene 10.000 ha planologische bosuitbreiding, net zomin als bv. in het verleden de regularisatie van zonevreemde bedrijven heeft bijgedragen tot de voorziene 7.000 ha bijkomende bedrijventerreinen.

Ontbossingen en boscompensatie

Na de positieve tendens, voelbaar sinds de invoering van de ontbossingsstop en boscompensatie, stagneert de netto-balans van bosoppervlakte verder. **In 2008 werd er – volgens de officiële cijfers - 156 hectare met vergunning ontbost (daarvan werd 41 ha ontbost via een ministeriële ontheffing) terwijl er amper 152 hectare bos is bijgekomen.** Voor het eerst sinds lang zijn we dus officieel opnieuw een netto ontbosser! De doelstelling van 769 hectare netto-bosuitbreiding per jaar halen we voor het zoveelste jaar op rij al helemaal niet. VBV vreest dat de balans nog veel negatiever is dan blijkt uit deze cijfers, aangezien het hier enkel gaat om de vergunde ontbossingen. Illegale ontbossingen en administratieve vertragingen zorgen ervoor dat de oppervlakte ontbossingen ongetwijfeld nog een pak hoger lag in 2008. Een (schrale) troost: op basis van de officiële cijfers blijkt dat de oppervlakte vergunde ontbossingen de laagste was sinds 2001...

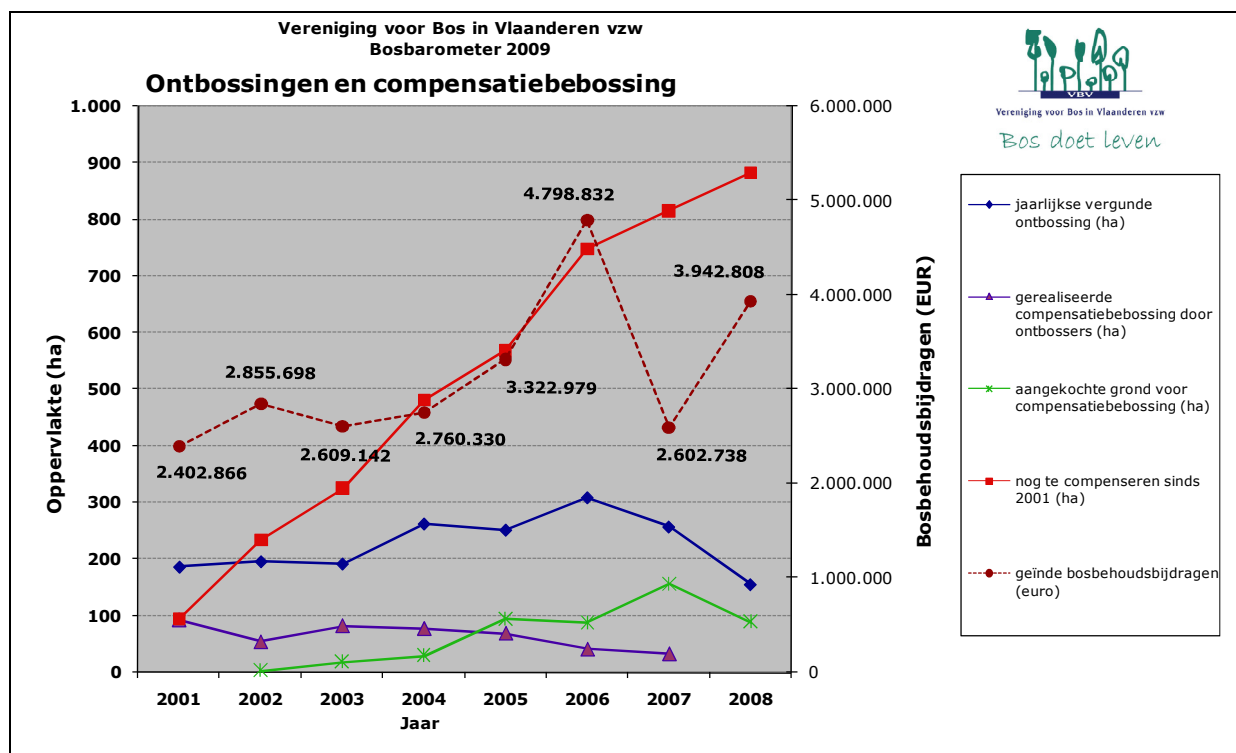
Bekomt men een stedenbouwkundige vergunning tot ontbossen dan moet men deze ontbossingen steeds compenseren. De compensatie gebeurt in natura, door het storten van een bosbehoudsbijdrage in het boscompensatiefonds of door een combinatie van beiden. Jammer genoeg moeten wij vaststellen dat de compensatie vooral financieel gebeurt en dat van compensaties in natura zelden iets in huis komt. Cijfers over de compensaties in natura gerealiseerd door ontbossers in 2008, worden momenteel door de bosadministratie nog samengesteld; er kunnen dus nog geen sluitende uitspraken gedaan worden over het jaar 2008. Zelf kocht de Vlaamse overheid 89 ha aan om compensatiebebossing op te realiseren. **De compensatieachterstand sinds 2001 liep ondertussen op tot ruim 850 ha!**

Hierbij stuit men weer op **het probleem van het weinig flexibele vergunningenbeleid**. Ook voor boscompensatie geldt immers dat het effectief op het terrein realiseren van

Bosbarometer 2009

compensatiebebossingen een flexibilisering van de regelgeving m.b.t. de bebossingsvergunningen vereist.

In het Verzameldecreet van 2008 werd wel een opening gemaakt om het Boscompensatiefonds te activeren. VBV hoopt dat deze beslissing zo snel mogelijk operationeel wordt gemaakt via een uitvoeringsbesluit, zodat ook privé-personen en -organisaties, en andere overheden, gebruik kunnen maken van deze gelden. Uiteraard moet het Boscompensatiefonds wel exclusief zijn doel te blijven dienen, namelijk werk maken van effectieve boscompensatie. Deze middelen mogen dus onder geen beding aangewend worden voor andere doeleinden.

Figuur 2 Ontbossing en compensatiebebossing

Bosuitbreiding

Afbakening bosgebied conform het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen legde de overheid zich de ambitieuze doelstelling op om tegen 2007 10.000 ha bijkomend ecologisch waardevol bos te realiseren, wat de totale Vlaamse bosoppervlakte op 160.000 ha moest brengen. Om het bosareaal uit te kunnen breiden is bosbehoud de logica zelve. Dat dit in Vlaanderen geen vanzelfsprekendheid is, blijkt uit het feit dat in de periode 1994-2007, de planhorizon van het oorspronkelijke Ruimtelijk Structuurplan, 563 ha meer bos verloren ging dan dat er bijkwam!

Omdat de uitvoering van het RSV op alle niveaus nog volop aan de gang is, werd **de planhorizon verruimd tot 2012**. In 2012 moet de **realisatie van 10.000 ha bijkomend ecologische bos en een totale bosoppervlakte van 160.000 ha dus een feit zijn!** Om deze doelstelling ook echt te halen, zullen er **bijzondere inspanningen moeten geleverd worden**.

De 10.000 ha ecologisch verantwoorde bosuitbreiding omvat twee luiken: **10.000 ha effectief nieuw bos**, aansluitend bij bestaande bossen of in de nabijheid van stedelijke gebieden, en **10.000 ha nieuwe bos- of bosuitbreidingsgebieden d.m.v. gewestplanwijzigingen en RUP's** om de effectieve bosuitbreiding **planologisch te ondersteunen**. VBV stelt **vandaag vast dat amper 2.300 ha** bijkomend bosgebied afgebakend werd in de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Er zal ook op dit vlak dus heel dringend een tandje bij gestoken moeten worden.

Effectief gerealiseerde bosuitbreiding op het terrein

Van de 10.000 ha ecologische bosuitbreiding was eind 2008 amper 4.000 ha een feit.

Naast de 10.000 ha ecologische bosuitbreiding voorziet het richtinggevend gedeelte van het RSV ook in **10.000 ha tijdelijke bebossing in agrarisch gebied**. Om dit te ondersteunen werd een subsidie voor landbouwgronden uitgewerkt, die echter een tijdlang non-actief was. VBV was dan ook zeer verheugd te mogen vaststellen dat de Vlaamse regering eind 2008 haar goedkeuring gaf aan de heropstart van het subsidiestelsel voor het bebossen van landbouwgronden door private eigenaars en lokale overheden. Dankzij een overgangsregeling werd in 2008 58 ha bebost in agrarisch gebied.

Hoewel het jaar 2008 niet representatief was, is de **negatieve trend in het aantal goedgekeurde dossiers wel onmiskenbaar**. Als redenen hiervoor kan de **grote gronddruk** in Vlaanderen aangehaald worden, maar nog belangrijker is het **gebrek aan ambtelijk draagvlak**, dat geleid heeft tot een **duidelijke wending in de adviesverlening**. De **systematisch negatieve advisering van bebossingsaanvragen** door de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling is zeker niet vreemd aan de stagnerende bosuitbreiding: maar liefst **2/3de van de adviezen voor bebossing in agrarisch gebied was in 2008 negatief!** VBV wenst er eens te meer op te hameren dat een **beter op elkaar afgestemd en vereenvoudigd vergunnings- en adviesverleningsbeleid dus zeer dringend aan de orde is**. Ook in het kader van de **administratieve vereenvoudiging en van beter bestuurlijk beleid dringt deze versoepeling zich op**.

Multifunctioneel bos: meer dan bomen alleen!

Stad(rand)bossen en stadsbomen: een verademing voor de stedelijke omgeving!

Om ons verstedelijkte Vlaanderen leefbaar te houden en tegemoet te komen aan de vraag (de schreeuw) naar recreatie in de open sfeer, moet **dringend ingezet worden op meer toegankelijke stedelijke groenvoorzieningen zoals stads(rand)bossen, stadsbomen, parken, open land- en waterpartijen en buffergroen.**

Naast de traditionele functies van bomen en andere vormen van stedelijk groen zijn de **gezondheidsaspecten en klimaatmilderende effecten** ervan van uitermate groot belang. Stadsgroen heeft een structurerend rol, zorgt voor aankleding van gebouwen en straten, biedt beschutting tegen wind, geluid en omgevingstemperatuur (verkoelend effect in de stedelijke “hitte-eilanden”, waar de temperatuur tot 6°C hoger kan zijn dan in groene zones) en heeft een belangrijke esthetische waarde. Groenvoorzieningen in een verstedelijkte omgeving zorgen niet enkel voor rust – en ontspanningsmogelijkheden voor wie geen tuin heeft, het **brengt mensen ook bij elkaar en komt de leefbaarheid van onze dichtbevolkte steden zeker ten goede.**

Bossen en bomen zijn **gezond**: ze dragen bij tot stressreductie, ze zetten aan tot beweging, ze zorgen voor een sneller herstel bij ziekte en ze verbeteren de concentratie. Door hun nabijheid tot de bewoning leveren park-, laan-, en tuimbomen een relatief belangrijke bijdrage tot een gezond leefmilieu. Ook speelt stadsgroen een belangrijke rol bij het mildereren van klimaateffecten, o.a. door een verkoelend effect via schaduw en verdamping, bij de waterberging na neerslagpieken en bij de opbouw van een degelijke water- en bodemkwaliteit. Stadsbomen, stadsgroen en stadsbossen halen als een gratis luchtfilter fijn stof en andere verontreiniging uit de lucht en vangen CO₂ (medeverantwoordelijk voor de klimaatverandering) op in hun biomassa.

Ook op economisch vlak scoort stadsgroen: het verbetert de kwaliteit van een wijk en het verhoogt de waarde van woningen. Niet toevallig worden bos- en boomrijke gemeentes en wijken vaak als uitgerekend die plekken bestempeld waar het welzijn en de levenskwaliteit het hoogste zijn. Een groene omgeving zorgt voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor kennisintensieve en internationale bedrijven, die op hun beurt weer andere bedrijvigheid aan zich binden voor zowel hogere als lagere inkomens.

Recreatie

De recreatieve functie van bossen zal in het druk bevolkte Vlaanderen steeds belangrijker worden. VBV hoopt dan ook dat de doelstelling van het Pact 2020 en van deze Vlaamse Regering, **nl. dat ‘minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden over een stadsbos beschikt of er één heeft opgestart’, volledig waargemaakt wordt. Om deze erg ambitieuze doelstelling te helpen realiseren, stelt VBV zijn uitgebreide expertise graag ter beschikking:** concrete voorstellen en de opstart en realisatie van een groot aantal van deze projecten zullen immers reeds **binnen deze**

legislatuur aangevat moeten worden. Bovendien zal er intensief werk moeten gemaakt worden van draagvlakverbreding en dit op velerlei niveaus¹, en zal een uitgebreide mix aan instrumenten moeten uitgewerkt en geoptimaliseerd worden om deze doelstellingen op een maatschappelijk, sociaal en financieel aanvaardbare manier waar te maken.

Het verder aanduiden van speelzones in bossen en het doorvoeren van het toegankelijkheidsbeleid, ook in privé-bossen, spelen hierbij een fundamentele rol. In 2008 werd **190 ha** bijkomende speelzones aangeduid in bossen, wat het totaal brengt op **2.279 ha**. Met het Besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2008 betreffende de toegankelijkheid van de bossen en de natuurreservaten kunnen de recreatieve mogelijkheden van bossen en natuurreservaten beter gevaloriseerd worden, rekening houdend met de ecologische draagkracht van het betreffende gebied. VBV vindt dit een mooie stap voorwaarts.

Economische bosfunctie

Ook de economisch bosfunctie mogen we niet uit het oog verliezen: economische houtteelt en korte omloophoutteelt zouden actief moeten gepropageerd worden in het landbouwgebied en (als tijdelijke bebossing) in andere harde bestemmingen. Maar ongeacht de bestemming kan multifunctioneel bosbeheer, met een economische component, gerealiseerd worden in de meeste bossen. De economische component van bos is immers een essentieel onderdeel van het duurzaam bosbeheer, dat economische waardering combineert met ecologische waarden (biodiversiteit), de milieubeschermdende functie (bescherming grondwater, opvangen luchtvervuiling) en de sociale functie (recreatie, participatie) van bossen.

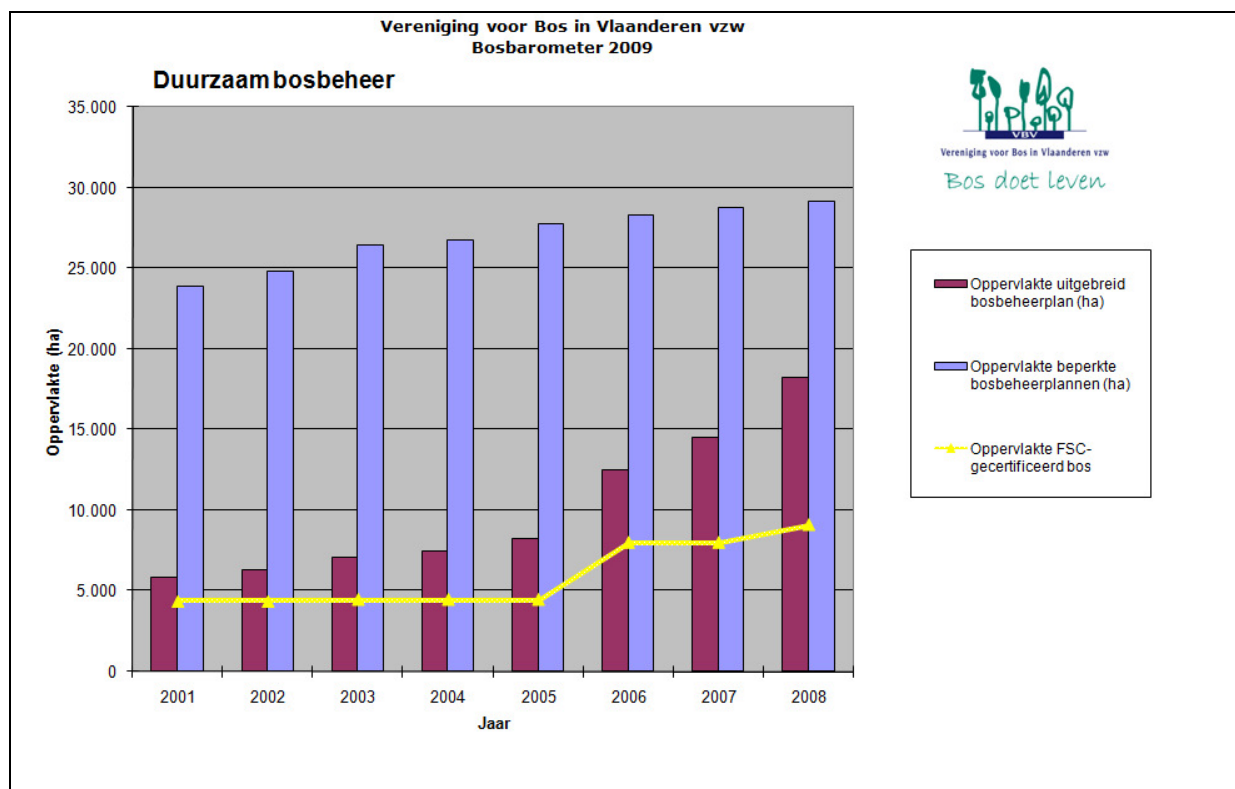
De laatste jaren zijn er heel wat inspanningen geleverd om duurzaam bosbeheer ingang te doen vinden in het Vlaamse bosbeheer. Met name de privé-boseigenaar en –beheerder heeft grote stappen voorwaarts gezet. Door o.m. de actieve inzet van de Bosgroepen, het steeds meer toepassen van de Criteria Duurzaam Bosbeheer en de erkenningsregeling voor kopers en exploitanten, kunnen we een duidelijke kwaliteitstoename waarnemen in het beheer van de Vlaamse privé-bossen.

Zo gaat het **aantal bosbeheerplannen in stijgende lijn alsook de oppervlakte FSC-gecertificeerde bossen.** Sinds 2006 beschikt het ANB over een FSC-groeps-certificaat voor duurzaam bosbeheer dat openstaat voor alle Vlaamse bouseigenaars, zowel openbare besturen als private eigenaars. Dat we van een succes mogen spreken bewijst **de 1.090 ha bos die er in 2008 onder FSC-groeps-certificaat bijkwam** maar ook de nieuwe certificeringstrajecten die in 2008 opgestart werden. Bij de start van de Week van het Bos 2009 is het **aanbod inlands gelabeld hout dan ook stevig uitgebreid: 11.605 ha bos onder het FSC-groeps-certificaat.**

Deze vooruitgang en verdere professionalisering legt echter ook nieuwe knelpunten en uitdagingen bloot, waarin het Vlaamse bosbeleid haar verantwoordelijkheden gedurende de volgende legislatuur zeker zal dienen op te nemen. Het bestaande overleg tussen de bos- en houtsector en de Vlaamse overheid dient dus zeker verder gezet te worden.

---

¹ VBV heeft recent een Vademecum “Draagvlakverbreding voor Bosuitbreiding en Natuurontwikkeling” geschreven waarin deze thematiek in detail wordt toegelicht, en adviezen worden geformuleerd om werk te maken van draagvlak voor bos. Te raadplegen op <http://vbv.be/publicaties/>.

Figuur 3. Duurzaam bosbeheer en oppervlakte FSC- gecertificeerde bossen

Bossen in de wereld

De internationale gemeenschap is het er volmondig over eens: bossen zijn van onschatbare waarde, zeker ook in het klimaatverhaal. Tropische ontbossing is verantwoordelijk voor 20% van de wereldwijde uitstoot van CO₂. **Bosbehoud en het verhinderen van al dan niet illegale ontbossing, spelen een prominente rol in het verhinderen van CO₂-uitstoot.** Bovendien neemt vegetatie CO₂ op en zo zorgen bossen voor de opslag van aanzienlijke hoeveelheden CO₂.

Vermeden ontbossing (*Avoided Deforestation*) dient door de Vlaamse overheid dan ook ondersteund te worden als één van de speerpunten van het post-Kyoto klimaatbeleid. Tevens moet de Vlaamse overheid op alle niveaus blijven ijveren voor het opvoeren van de **strijd tegen illegale houtkap.**

Bosbehoud en bosuitbreiding in eigen land is een eerste stap waarmee we de internationale gemeenschap een duidelijk signaal kunnen geven maar het indijken van klimaatverandering vergt meer, veel meer! Via bosbehoud en kleinschalige (her)bebossingsprojecten in het Zuiden gerealiseerd door het Vlaams Fonds Tropisch Bos kan Vlaanderen, een belangrijke invoerder van tropisch hout, een bijdrage leveren aan duurzaam internationaal bosbeheer en bosbehoud. Een bescheiden begin, waarmee we deels ook tegemoet komen aan onze verplichtingen in het kader van de Biodiversiteitsconventie en van de Klimaatconventie.

De vorige Vlaamse Regering koos ervoor de Vlaamse steun aan het tropisch bos drastisch in te krimpen. VBV vond en vindt dit een gemiste kans en hoopt dat de huidige beleidsmakers het belang van dergelijke projecten, die werkelijk het verschil maken in het Zuiden, inzien en dus ook verder inzetten op een performant en slagvaardig Vlaams Fonds Tropisch Bos!

Bronnen

Deze Bosbarometer werd opgesteld op basis van informatie uit de Natuurrapporten 2005 en 2007 van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, www.natuurindicatoren.be, en gegevens van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Bosbarometer 2009

Tabel 1. Basisgegevens Bosbarometer 2009

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	bron
ontbossing	jaarlijkse vergunde ontbossing (ha)	0	187	196	192	262	251	308	257	156	ANB
	doelstelling ontbossing (ha)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	onthefing toegekend (ha)	126	50	39	64	69	68	380	27	41	ANB
	gerealiseerde compensatiebebossing door ontbossers (ha)	0	92	54	82	77	69	41	33	0	ANB
	vastlegging compensatiebebossing (ha)	0	0	74	38	50	96	131	226	194	ANB
	aangekochte grond voor compensatiebebossing (ha)	0	0	3	19	30	94	88	156	89	ANB
	nog te compenseren sinds 2001 (ha)	0	95	234	325	480	568	748	815	883	berekend
	geinde bosbehoudsbijdragen (euro)	0	2.402.866	2.855.698	2.609.142	2.760.330	3.322.979	4.798.832	2.602.738	3.942.808	ANB
bosuitbreiding	bosuitbreiding via subsidies door privé-personen en lokale overheden	948	949	952	1.160	1.274	1.396	1.485	1.494	1.557	ANB
	oppervlakte bebossing landbouwgronden (met subsidies 1996)	198	0	0	0	0	0	0	0	0	ANB
	oppervlakte bebossing landbouwgronden (met subsidies 2003)				202	110	121	89	0	0	ANB
	oppervlakte bebossing landbouwgronden (met subsidies 2008)									58	ANB
	oppervlakte bebossing of herbebossing niet-landbouwgronden	2	1	2	6	4	0	0	9	6	ANB
	aankoop gronden voor bebossing door Vlaamse Overheid	76	286	274	307	243	216	136	99	0	ANB
	Totaal effectieve bosuitbreiding (cumulatief)	1.809	2.096	2.373	2.888	3.245	3.583	3.807	3.916	3.979	berekend
	Doelstelling	13.664	13.664	13.664	13.664	13.664	13.664	13.664	13.664	13.664	RSV
	bijkomend bos in ruimtelijke uitvoeringsplannen (ha)	1.173	1.481	1.384	1.396	1.372	1.900	2.000	2.000	2.300	NARA/ARP
	Doelstelling	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	RSV
bosoppervlakte	oppervlakte bos (ha)	146.381	146.574	146.711	147.135	147.337	147.586	147.632	147.672	147.668	berekening
	oppervlakte bos kadastraal gekend (ha)	108.438	108.361	108.317	108.165	108.132	108.059			108.427	kadaster / APS
	Doelstelling	154.661	155.430	156.199	156.968	157.738	158.507	159.276	160.045	160.045	RSV
	Achterstand	8.280	8.856	9.488	9.833	10.401	10.920	11.644	12.373	12.377	berekening
tropisch bos	projectuitgaven Vlaams fonds tropisch bos (euro)			485.244	627.378	732.944	416.250	386.403	399.562	399.795	Groenhart
duurzaam bosbeheer	oppervlakte uitgebreide bosbeheerplannen (ha)	5.312	5.780	6.257	7.057	7.395	8.227	12.449	14.459	18.235	ANB
	privaat	0	0	0	0	27	30	84	3.651	4.326	ANB
	domeinbos	0	0	0	0	120	470	1.693	1.693	3.853	ANB
	ander openbaar bos	0	0	0	0	191	670	3.615	2.058	2.998	ANB
	oppervlakte beperkte bosbeheerplannen (ha)	23.184	23.883	24.788	26.399	26.704	27.694	28.232	28.712	29.121	ANB
	oppervlakte gecertificeerde bossen (ha)	4.382	4.382	4.382	4.513	4.513	4.513	8.008	8.008	9.098	ANB
	individuele certificering (ha)	4.382	4.382	4.382	4.513	4.513	4.513	4.513	4.513	4.513	ANB
	groeps-certificering (ha)	0	0	0	0	0	0	3.495	3.495	4.585	ANB
recreatie	oppervlakte officiële speelzones (ha)	0	1.400	0	0	0	0	2.049	2.141	2.362	ANB
	oppervlakte gesubsidieerde speelzones in bossen (ha)	0	0	0	0	0	39	55	71	100	ANB
	opengestelde gesubsidieerde boswegen (km)	0	0	0	0	0	55	64	82	119	ANB
ecologische en wetenschappelijk functie	bosreservaten - totale oppervlakte (ha)	1.563	1.670	1.670	2.102	2.102	2.273	2.423	2.547	2.547	ANB
	oppervlakte erkende bosreservaten (ha)	105	141	141	163	163	167	218	220	220	ANB
	oppervlakte aangewezen bosreservaten (ha)	1.458	1.530	1.530	1.939	1.939	2.106	2.205	2.327	2.327	ANB